

บทวิจารณ์หนังสือ

เรื่อง จริยเศรษฐศาสตร์ (On Ethics And Economics)

หฤทธิ์ สุกใส
Harit Suksai^{*}

๑. บทนำ

หนังสือเรื่องจริยเศรษฐศาสตร์ เขียนโดย ศาสตราจารย์ อมาตยา เซน (Amartya Sen) นักเศรษฐศาสตร์และนักปรัชญาชาวอินเดีย ผู้ก่อตั้งสำนักคิด วิธีสมรรถภาพมนุษย์ และได้รับรางวัลโนเบลสาขาสถิติศาสตร์ประจำปี ค.ศ. ๑๙๙๘ รางวัลเกียรติยศสูงสุดที่รัฐมอบให้พลเรือนอินเดียในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ และรางวัลโยฮันน์ สโกด์ สาขารัฐศาสตร์ในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ หนังสือเรื่องนี้ผู้เขียนได้เขียนไว้เป็นฉบับภาษาอังกฤษ มีชื่อว่า “On Ethics And Economics” และถูกแปลเป็นภาษาไทยโดย สฤณี อาชวานันทกุล นักเขียน นักแปล นักวิจัย และนักวิชาการอิสระ และเป็นคณะกรรมการสำนักพิมพ์ ซอลท์ พับลิชซิง มีชื่อว่า “จริยเศรษฐศาสตร์” มีจำนวน ๑๘๐ หน้า ผู้แปลได้ดำเนินการจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ ซอลท์ พับลิชซิง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒

หนังสือเรื่องนี้ เริ่มต้นด้วยคำนำผู้แปล คำนำเสนอ คำนำผู้เขียน และสารบัญ โดยแบ่งจำนวนบทออกเป็น ๓ บท โดยบทที่หนึ่งว่าด้วยเรื่องพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์กับสำนึกทางศีลธรรม บทที่สองว่าด้วยการตัดสินใจในทางเศรษฐศาสตร์กับปรัชญาศีลธรรม บทที่สามว่าด้วยเสรีภาพกับผลพวง ต่อด้วยบรรณานุกรม เกี่ยวกับผู้เขียน เกี่ยวกับผู้แปล และรู้จักกับ SALT ซึ่งผู้แปลต้องการบอกเล่าสาเหตุแห่งการเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในการได้เรียนรู้โดยตรงกับผู้เขียน

หนังสือทั้งฉบับภาษาอังกฤษ และฉบับภาษาไทย มีสอดคล้องกันในประเด็นที่ผู้เขียนต้องการที่จะนำเสนอแก่นความคิดทางเศรษฐศาสตร์กับปรัชญาศีลธรรม ส่วนความต่างของงานเขียนทั้งสอง นอกจากภาษาที่ผู้เขียนนำมาใช้ในการเขียนงานระหว่างฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาอังกฤษแล้ว สิ่งสำคัญคือถ้อยความที่ใช้ในการเขียน โดยที่ฉบับภาษาอังกฤษนั้นผู้เขียนจะ

^{*} หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

เขียนด้วยภาษาที่กระชับ รวบรวม และกระตุ้นให้คิดตาม ยกเหตุผลอ้างอิงพอสมควร ส่วนฉบับแปลภาษาไทย ผู้แปลต้องการรวบรวมแก่นความคิดของผู้เขียนเกี่ยวกับคำถามเชิงวิพากษ์ต่อความเชื่อพื้นฐานข้างต้น มีข้อมูลมาเปรียบเทียบและเหตุผลสนับสนุนหลายประการ นั้นอาจเนื่องด้วยฉบับภาษาไทยเขียนโดยเอาบริบทของผู้อ่านที่เป็นคนไทยเป็นบรรทัดฐาน ส่วนฉบับภาษาอังกฤษผู้เขียนเน้นความเป็นสากล ซึ่งผู้อ่านอาจไม่เข้าใจวัฒนธรรมบางอย่างที่ผู้เขียนกล่าวอ้างไว้ แต่โดยภาพรวมแล้ว งานเขียนทั้งสองฉบับก็ต้องการที่จะสื่อให้เห็นถึงจริยเศรษฐศาสตร์นั่นเอง

๒. สรุปสาระสำคัญของเนื้อหา

ในส่วนของการนำผู้แปล เริ่มต้นด้วยการเล่าถึงสาเหตุแห่งการแปลโดยเริ่มจากประสบการณ์การเรียนรู้กับศาสตราจารย์ อมาตยา เช่น ผู้ที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ ผู้คิดค้น “ดัชนีพัฒนามนุษย์” (Human Development Index) และได้รวบรวมแก่นความคิดคำถามเชิงวิพากษ์ต่อความเชื่อพื้นฐานขั้นต้น โดยผู้แปลหวังว่า ผู้อ่านจะได้สัมผัสส่วนเสียความโอ้อ้อมอารีของผู้เขียนผ่านตัวอักษรในหนังสือ จริยเศรษฐศาสตร์นี้

ในส่วนของการนำเสนอ เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงหนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือน “หีบสมบัติ” สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ นักปรัชญา และนักรัฐศาสตร์ที่สนใจความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยกับปรัชญาศีลธรรม และการเขียนถึงทฤษฎีของเซน รวมถึงผลพวงที่ตามมาอย่างชัดเจน โดยสมาชิกคณะเศรษฐศาสตร์และปรัชญา มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ กล่าวว่า รู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ ศาสตราจารย์ อมาตยา เช่น มานำเสนอบทบรรยายโรเยอร์ (Royce Lectures) ในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ ซึ่งกลายเป็นรากฐานของหนังสือเล่มนี้

ในส่วนของการนำผู้เขียน ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการเล่าถึงสาเหตุและแรงจูงใจในการเขียน โดยเริ่มจากการเรียบเรียงบทบรรยายโรเยอร์ ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ ระหว่างวันที่ ๔-๖ เมษายน ปี ค.ศ. ๑๙๘๖ และเล่าถึงประสบการณ์การได้ร่วมอภิปรายกับบุคคลต่าง ๆ รวมถึงนักศึกษาที่อภิปรายกันอย่างออกรส

ในส่วนของเนื้อหาทั้ง ๓ บท สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ เนื้อหาบทที่ ๑ ผู้เขียนให้ชื่อว่า พฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์กับสำนักทางศีลธรรม โดยผู้เขียนสรุปประเด็นสำคัญไว้ ๖ ประการด้วยกัน คือ (๑) แหล่งกำเนิดสองแห่ง นั่นคือ “จริยศาสตร์” และ “วิศวกรรมศาสตร์” (๒) ความสำเร็จและจุดอ่อน ที่เกิดขึ้นจากทฤษฎีข้างต้น และอภิปรายถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (๓) พฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์กับความมีเหตุมีผล โดยมุ่งเน้นไปที่สมมุติฐานที่ว่าคนเรามี

“พฤติกรรมที่มีเหตุผล” (Rational behavior) (๔) ความมีเหตุผลในฐานะความคงเส้นคงวานิยามไว้ ๒ วิธี คือ ความมีเหตุผลคือความคงเส้นคงวาภายในการตัดสินใจ (Internal consistency of choice) และการแสวงหาประโยชน์ตนสูงสุด (Maximization of self-interest) (๕) ประโยชน์ส่วนตนกับพฤติกรรมที่มีเหตุผล และ (๖) อดัม สมิท กับประโยชน์ส่วนตน บทความการเรื่อง “การเดินทางของสมิทบนเรือแห่งรัฐ” (Smith’s Travel on the Ship of the State)

บทที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องการตัดสินใจทางเศรษฐศาสตร์กับปรัชญาศีลธรรม โดยผู้เขียนกล่าวไว้ ๑๐ ประการด้วยกัน คือ (๑) การเปรียบเทียบอรรถประโยชน์ระหว่างบุคคล (Interpersonal comparisons of utility) (๒) ประสิทธิภาพสูงสุดพาเรโต และประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของทั้ง ๒ ประการ (๓) อรรถประโยชน์ ประสิทธิภาพสูงสุดพาเรโต และสวัสดิการนิยม โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประการคือ ลัทธิสวัสดิการนิยม จัดอันดับโดยรวมผล และลัทธิผลพวงนิยม (๔) ความอยู่ดีมีสุขและอิสระในการตัดสินใจ โดยจำแนกข้อวิพากษ์ไว้ ๒ ประการ คือ อรรถประโยชน์เป็นบ่อเกิดของคุณค่าเพียงแหล่งเดียวเท่านั้น และความอยู่ดีมีสุขของปัจเจกกว่าเป็นอรรถประโยชน์ แทนที่จะมองเป็นอื่น (๕) การให้คุณค่าและคุณค่า โดยจำแนกเหตุผล ๒ ประการ คือ การให้ความสำคัญกับอิสระในการตัดสินใจของปัจเจกและมุมมองจริยศาสตร์ลำดับรอง (๖) อิสระในการตัดสินใจกับความอยู่ดีมีสุข: ความแตกต่างและการพึ่งพาอาศัยกัน เป็นการแยกแยะความแตกต่างระหว่าง มิติอิสระในการตัดสินใจ (Agency aspect) และ มิติความอยู่ดีมีสุข (Well-being aspect) (๗) อรรถประโยชน์และความอยู่ดีมีสุข วิพากษ์ไว้ว่า ความอยู่ดีมีสุขไม่ใช่สิ่งเดียวที่มีคุณค่า และอรรถประโยชน์ไม่อาจสะท้อนความอยู่ดีมีสุขได้อย่างเพียงพอ (๘) การบรรลุผลสัมฤทธิ์ เสรีภาพ และสิทธิ โดยมุ่งเน้นที่คำถามที่ว่า การมองที่ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ของคนคนหนึ่งคือวิธีมองข้อได้เปรียบ (Advantage) ที่ดีที่สุดจริงหรือ (๙) ประโยชน์ส่วนตนกับเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ เน้นเรื่องความร้นแค้นของเศรษฐศาสตร์สวัสดิการที่เกิดจากช่องว่างระหว่างจริยศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์ที่ถ่างกว้างกว่าในอดีต (๑๐) สิทธิและเสรีภาพ ได้หยิบยกทฤษฎีของโนซิก (Nozick, ๑๙๗๔) ว่า คนมีสิทธิจะทำอะไรก็ตามที่ต้องการ ตราบที่เข้าไปละเมิดเงื่อนไขบังคับเชิงกรณีธรรม (Deontological) ที่กำหนดไม่ให้แทรกแซงกิจกรรมอันชอบธรรมของผู้อื่น

บทที่ ๓ ว่าด้วยเสรีภาพกับผลพวง ผู้เขียนได้อภิปรายแนวคิดและประเด็นสำคัญไว้ทั้งหมด ๙ ประเด็นด้วยกัน คือ (๑) ความอยู่ดีมีสุข อิสระในการตัดสินใจ และเสรีภาพ โดยระบุข้อจำกัดที่แตกต่างกันสามประการของแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม และเจาะลึกถึงความสนใจกับ

ธรรมชาติของข้อจำกัด และการก้าวข้ามข้อจำกัดเหล่านี้ (๒) พหุนิยมกับการประเมิน กล่าวถึงเงื่อนไขความสม่ำเสมอ (Regularity conditions) ซึ่งถูกกำหนดในการประเมินคุณค่าผลรวม (Aggregate assessment) ที่เกี่ยวกับความคิดเรื่อง “การประเมินที่มีเหตุผล” นั้นเป็นที่ยอมรับได้และเพียงพอหรือไม่ (๓) ความไม่ครบถ้วน และความครบถ้วนเกิน ได้เสนอการรับมือกับปัญหาที่ว่า เมื่อใดที่เรามีสิ่งมีค่าหลายอย่าง การกระทำแบบหนึ่งอาจมีคุณค่าในมิติหนึ่งมากกว่าในอีกมิติหนึ่ง (๔) ความขัดแย้งและทางตัน พุดถึงการตัดสินใจส่วนบุคคล การแลกได้แลกเสีย ที่ไม่ชัดเจน และไม่อาจจัดลำดับความสำคัญอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ (๕) สิทธิและผลพวง ด้วยเหตุความรุ่มรวยของข้อพิจารณาทางจริยศาสตร์ที่อาจสำคัญต่อเศรษฐศาสตร์สวัสดิการและเศรษฐศาสตร์เชิงคาดการณ์ มีข้อจำกัดและมีเหตุผลในนิยามคับแคบ และผู้เขียนได้เสนอก็คือ ต้องขยายชุดตัวแปรและปัจจัยต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ให้กว้างออกไป (๖) การประเมินผลพวงและกรณีธรรม การปฏิบัติต่อสิทธิก็ต้องเผชิญกับเสียงคัดค้าน โดยเฉพาะเมื่อการฟื้นฟูการใช้เหตุผลฐานสิทธิมักจะมาจากจุดยืนทางศีลธรรมที่ดูจะใช้เหตุผลเชิงเหตุปัจจัย (๗) จริยศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์ ผู้เขียนได้เสนอว่าจริยศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์ขยับเข้ามาใกล้ชิดกัน สามารถเป็นประโยชน์ไม่เฉพาะต่อเศรษฐศาสตร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงจริยศาสตร์ด้วย (๘) สวัสดิการ เป้าหมายและทางเลือก กล่าวถึง โครงสร้าง “พฤติกรรมอัตโนมัติ” มีลักษณะสามประการ ได้แก่ สวัสดิการอัตโนมัติ (Self-centred welfare) เป้าหมายสวัสดิการอัตโนมัติ (Self-welfare goals) และทางเลือกเป้าหมายอัตโนมัติ (Self-goal choice) (๙) ความประพฤติ จริยศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ กล่าวถึงความน่าสนใจของความแตกต่างทางพฤติกรรม จริยศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ใหม่ ๆ

๓. บทวิจารณ์

สำหรับประเด็นในการวิจารณ์ ผู้วิจารณ์ได้แบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น คือ (๑) รูปแบบการนำเสนอ (๒) ประเด็นเนื้อหา

๓.๑ รูปแบบการนำเสนอ

หนังสือจริยเศรษฐศาสตร์ (On Ethics And Economics) ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นจากบทบรรยายโรเจอร์ ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ ระหว่างวันที่ ๔-๖ เมษายน ๑๙๘๖ โดยหนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือน “หีบสมบัติ” สำหรับนักเศรษฐศาสตร์ นักปรัชญา และนักรัฐศาสตร์ที่สนใจความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยกับปรัชญาศีลธรรม

ในส่วนลำดับการนำเสนอเนื้อหา ผู้เขียนเริ่มจากกล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐศาสตร์และมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์สมัยก่อนที่เรียกว่า เศรษฐศาสตร์การเมือง และวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงมาจนปัจจุบัน แล้วจึงโน้มเข้าหาประเด็นปัญหาที่ว่า “เราควรใช้ชีวิตอย่างไร” และ “กลุ่มคนที่เศรษฐศาสตร์ทำการศึกษาค้นคว้าจะไม่ได้รับอิทธิพลใด ๆ จากคำถามนี้จริงหรือ ? พวกเขาหัวทิ่มที่อย่างที่ว่าเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ตีตราให้จริงแท้แน่หรือ ?” ซึ่งผู้เขียนได้เริ่มอธิบายถึงพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์กับสำนักทางศีลธรรม ซึ่งในหลักการและวิธีการที่ผู้เขียนนำเสนอต่าง ๆ มีการยกแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงอ้างอิงเพิ่มเติมถึงหนังสือเล่มอื่น ๆ เข้ามา เพื่อขยายความให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น ในการวางประเด็นในการเขียนหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนเริ่มจากการชักจูงให้เห็นถึงประเด็นปัญหา เป็นการกระตุ้นความรู้สึกรู้สึกอยากเห็น แล้วจึงค่อยนำเสนอวิธีการจากทฤษฎีเชิงเศรษฐศาสตร์และจริยศาสตร์ ซึ่งผู้วิจารณ์เห็นว่า หนังสือเล่มนี้มีความจำเป็นเพื่อนำไปเป็นคู่มือหรือแนวทางในการศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์ ปรัชญา และรัฐศาสตร์ รวมถึงงานด้านจริยศาสตร์ได้

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้แม้จะมีชื่อว่าจริยเศรษฐศาสตร์ (On Ethics and Economics) แต่เมื่อดูโดยภาพรวมแล้วหนังสือเล่มนี้เป็นเพียงการขยายจากบทบรรยายโรเยอร์ของอมาตยา เซน ซึ่งภาพในหนังสือเล่มนี้จะมีการอ้างอิงถึงทฤษฎีจากบทความและหนังสือเข้ามาประกอบค่อนข้างมาก ซึ่งหากย้อนดูในหนังสือลักษณะเดียวกันที่เน้นเฉพาะเศรษฐศาสตร์หรือจริยศาสตร์ ตัวอย่างเช่น A Little History of Economics (ประวัติศาสตร์มีชีวิตของพัฒนาการความคิดเศรษฐศาสตร์) เขียนโดย Niall Kishtainy แปลและเรียบเรียงโดย ฐนฐ จินดานนท์ ในงานเขียนเล่มนี้ จะมีลำดับการเรียบเรียงเรื่องราวและรายละเอียดของเนื้อหาที่ชัดเจนกว่า^๒ ถึงกระนั้น หนังสือเล่มนี้ก็นับได้ว่า เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาจริยเศรษฐศาสตร์

๓.๒ ประเด็นเนื้อหา

ประเด็นหลัก ๆ ของหนังสือเรื่องจริยเศรษฐศาสตร์

ก. การใช้ภาษา จริยเศรษฐศาสตร์เล่มนี้ ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงการวิเคราะห์เจาะลึกถึงความสำคัญและปัญหาของเศรษฐศาสตร์และจริยศาสตร์ เพราะเป็นสิ่งที่

^๒ Niall Kishtainy, A Little History of Economics, ประวัติศาสตร์มีชีวิตของพัฒนาการความคิดเศรษฐศาสตร์, ฐนฐ จินดานนท์, แปลและเรียบเรียง, (๒๕๖๒) , กรุงเทพมหานคร. บุ๊คสเคป.

ความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับมนุษย์มากที่สุด โดยใช้ภาษาที่แจ่มชัด รวบรวม และกระตุ้นให้คิดตาม อย่างเช่น การตั้งท้ายด้วยคำถามในแต่ละบทเพื่อให้ผู้อ่านได้คิดตามและติดตามในบทต่อไป หากแต่ผู้ที่เริ่มต้นศึกษาอาจต้องใช้ความเข้าใจในนิยามศัพท์บางคำ โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ กล่าวไว้ในหนังสือปรัชญาภาษาว่า ภาษานั้นมีความซับซ้อนมากมาย^๓ ดังนั้น การที่จะถ่ายทอดภาษาให้เป็นระเบียบแผนได้ นอกจากจะอาศัยหลักการแล้ว ยังต้องมีภูมิความรู้เข้ามาเสริมการอ่านด้วย สิ่งที่สำคัญที่หนังสือเล่มนี้มีคือการเขียนจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน ซึ่งจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ประสบการณ์ตรงนั้นทำให้ได้เนื้อหาที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มีการเปรียบเทียบเชิงสมมติฐาน และอ้างอิงเชิงทฤษฎี ดังนั้น ภาษาที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนหนังสือเล่มนี้จึงมีความเฉพาะเจาะลึก แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้อ่านและศึกษาเป็นอย่างมาก

ในส่วนของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนออกตัวว่าเป็นหนังสือที่ได้ฐานมาจากบทบรรยายโรเจอร์ ธ. มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ หากจะสรุปประเด็นหลักจากหนังสือเล่มนี้ มี ๓ ประเด็นหลัก ๆ คือ ๑) พฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์กับสำนักทางศีลธรรม ซึ่งได้เขียนถึงมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ของผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ ท่าน ที่ผนวกกับมุมมองของผู้เขียน ทำให้เห็นถึงความแตกต่างในแต่ละยุคสมัยได้อย่างชัดเจน ๒) การตัดสินใจทางเศรษฐศาสตร์กับปรัชญาศีลธรรม สืบเนื่องมาจากมุมมองประเด็นแรกที่ทำให้เกิดการเปรียบเทียบและการตัดสินใจขยายเนื้อความให้แจ่มชัด อรรถประโยชน์ของผู้ที่เลือก ผลกระทบที่ผู้เลือกจะได้รับ ๓) เสรีภาพกับผลพวง แสดงให้เห็นถึงภาพใหญ่ของผลพวงที่ผู้เลือกพึงได้รับ ความอยู่ดีมีสุข อิศราภาพ และเสรีภาพ ผู้เขียนทิ้งท้ายด้วยข้อเสนอทางเศรษฐศาสตร์และจริยศาสตร์ที่ควรใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ได้ตั้งอยู่บนความยากง่าย แต่อยู่ที่ผลตอบแทนที่จะได้รับ ซึ่งมากมายมหาศาล

ข. ประเด็นเรื่องทฤษฎีการเล่าเรื่อง (story telling theory) การเขียนหนังสือเล่มนี้ดูจะต่างจากการนำเสนอทางปรัชญา ซึ่งมุ่งเน้นการใช้ภาษาทางตรรกะในรูปแบบการวิเคราะห์ ซึ่งมักจะกล่าวถึงความเป็นเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพในการอธิบายการเขียนที่ดี^๔ ไม่ใช่แนวทางของเรื่องเล่าที่ดูจะคล้อยตามงานเขียนทางศาสนามากกว่า ถ้าหากประเมินจาก

^๓ โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์, **ปรัชญาภาษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

^๔ ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **การใช้เหตุผลตรรกวิทยาเชิงปฏิบัติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑.

รูปแบบของนักปรัชญาตะวันตกที่นำเสนอผ่านเรื่องเล่าได้ดีกว่าเรื่องการวิเคราะห์ในแบบนักปรัชญาตะวันตก ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะพบว่า ผู้เขียนต้องการหารูปแบบงานเขียนงานทางปรัชญาแบบตะวันตกมากกว่าจะเน้นกระบวนการแบบตะวันตกอย่างเคร่งครัด และในแนวทางดังกล่าวนี้จะพบว่า มีผู้แนะนำเสนอได้ดีผ่านการศึกษาศาสนา เช่นเฮอริมานน์ เอสเซที่เขียนเรื่องสิทธิการ หรือนักปรัชญาอย่างโซเพนฮาวเออร์ที่นำเสนอการเขียนงานโดยอ้างอิงหลักการของพระพุทธศาสนาที่ใช้เรื่องเล่าในการเล่าเรื่องเช่นกัน แต่วิธีการดังกล่าวนี้อาจไม่ได้วิเคราะห์บนบริบทที่เคร่งครัดแต่เน้นธรรมชาติของผู้เขียนเป็นหลัก

๓.๓ สรุปและคำแนะนำ

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้มีจุดประสงค์ไว้แต่เบื้องต้นแล้วว่า เป็นงานเขียนที่ขยายมาจากบทบรรยายโรเยอร์ (Royer Lectures) ซึ่งกลายมาเป็นฐานของหนังสือเล่มนี้ ที่รวบรวมแก่นความคิด คำถามเชิงวิพากษ์ต่อความเชื่อพื้นฐาน การวิเคราะห์เจาะลึกถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งในแง่เศรษฐศาสตร์และจริยศาสตร์ วิธีการในการเขียนจึงเป็นแบบเฉพาะตัว ชัดเจน รวบรวมและกระตุ้นให้คิดตาม ผู้เขียนต้องการนำเสนอให้ผู้อ่านเข้าใจโดยง่าย ด้วยการสาธิตทฤษฎีและวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเหมือนและต่างของประเด็นปัญหาเหล่านั้น รวมทั้งหยิบยกแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ นักจริยศาสตร์เข้ามาประกอบเพื่อให้เห็นในมุมมองที่กว้างยิ่งขึ้น ดังนั้น หนังสือจริยเศรษฐศาสตร์เล่มนี้ นอกจากจะนำไปเป็นคู่มือในการศึกษาเรียนรู้เศรษฐศาสตร์จริยศาสตร์และทางปรัชญาแล้ว ยังสามารถที่จะนำไปเป็นคู่มือในการประกอบการอ้างอิงในประเภทอื่น ๆ หรือในการพูด การอภิปรายได้เช่นเดียวกัน

เมื่อกล่าวโดยภาพรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าควรแก่การอ่านเพื่อนำเอาหลักการทฤษฎี และการวิเคราะห์เจาะลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยกับปรัชญาศีลธรรม ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ งานเขียนเล่มนี้ผู้เขียนเองได้กลั่นออกมาจากประสบการณ์ตรงที่ตนเองได้ศึกษามาตลอดจนถึงปัจจุบัน และการคิดค้น “ดัชนีพัฒนามนุษย์” (Human Development Index) จนกระทั่งได้รับรางวัลโนเบลสาขาสถาปัตยกรรมประจำปี ค.ศ. ๑๙๙๘ รางวัลการตรึงรางวัลสูงสุดที่รัฐมอบให้พลเรือนอินเดียในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ และรางวัลโยฮัน สโกด์ สาขารัฐศาสตร์ในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ส่งผลให้ผู้ดำเนินนโยบายทั่วโลกมองเห็นว่าการปฏิรูปสังคม มีความสำคัญและควรมาก่อนการปฏิรูปเศรษฐกิจ นอกจากนั้น หนังสือเล่มนี้ยังเหมาะกับนักเศรษฐศาสตร์ นักปรัชญา และนักรัฐศาสตร์ที่สนใจศึกษาในเรื่องนี้ เพราะงานเขียนเล่มนี้ถือเป็นฐานสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงนับว่า

ทรงคุณค่าสำหรับทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ควรค่าแก่การอ่านเป็นอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและการนำไปใช้เป็นคู่มือในการเรียนรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **การใช้เหตุผลตรรกวิทยาเชิง**

ปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. **ปรัชญาภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

Niall Kishtainy, **A Little History of Economics, ประวัติศาสตร์มีชีวิตของพัฒนาการความคิดเศรษฐศาสตร์**, ฐณัฐ จินดานนท์, แปลและเรียบเรียง, (๒๕๖๒), กรุงเทพมหานคร. บุ๊คสเคป.

Amartya Sen, **On Ethics And Economics, จริยเศรษฐศาสตร์**, สฤณี อาชวานันทกุล, แปลและเรียบเรียง, (๒๕๖๒), สำนักพิมพ์ Salt, มีนาคม ๒๕๖๒.

